
رابطه بین وضعیت اجتماعی - اقتصادی (SES) با انگیزه مشارکت به فعالیت های ورزشی جانبازان و معلولان

سیروس احمدی^۱، داود نوری^{۲*}

ص.ص: ۹۰-۱۰۲

تاریخ دریافت: ۹۶/۷/۸

تاریخ تصویب: ۹۷/۲/۹

چکیده

این پژوهش با هدف تعیین رابطه بین وضعیت اجتماعی - اقتصادی با انگیزه مشارکت به فعالیت های ورزشی در بین جانبازان و معلولان استان همدان انجام شد. روش پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی بود که به شکل میدانی انجام شد و ۱۸۰ نفر از جانبازان و معلولان ورزشکار استان به صورت تصادفی به عنوان نمونه تحقیق انتخاب شدند که از این تعداد ۱۶۰ پرسشنامه قابل تجزیه و تحلیل بود. ابزار اندازه گیری شامل دو پرسشنامه وضعیت اجتماعی - اقتصادی (قدرت نما، ۱۳۹۲) و انگیزه مشارکت در فعالیت ورزشی (هونگ یونگ لین، ۲۰۱۰) بود، که روایی صوری آنها با نظرخواهی از دوازده نفر از استادان تربیت بدنی تایید شد و پایایی آنها با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۳ و ۰/۷۹ بدست آمد. جهت تجزیه و تحلیل داده ها از آمار توصیفی و آمار استنباطی شامل ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون خطی چندگانه استفاده شد. نتایج تحقیق نشان داد که بین وضعیت اجتماعی - اقتصادی، مؤلفه های میزان درآمد، طبقه اجتماعی و مسکن با انگیزه مشارکت در فعالیت های ورزشی رابطه معنادار وجود ندارد اما بین مؤلفه وضعیت تحصیلات و انگیزه مشارکت در فعالیت های ورزشی رابطه معنادار وجود دارد و همچنین نتایج رگرسیون چندگانه حاکی از آن است که از بین چهار مؤلفه وضعیت اجتماعی - اقتصادی، تحصیلات ($\beta=0/44$) مهمترین عامل پیش بینی کننده انگیزه مشارکت در فعالیت های ورزشی جانبازان و معلولان می باشد.

واژه های کلیدی: وضعیت اجتماعی - اقتصادی (SES) ، انگیزه مشارکت، فعالیت ورزشی، جانبازان، معلولان

^۱. استادیار، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد همدان ، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، همدان ، ایران

^۲. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد همدان، ایران

* ایمیل نویسنده مسئول: davodnori@chmail.ir

مقدمه

تمدن و پیشرفت روزافزون فناوری مدرن، پدیده ای به نام فقر حرکتی را با خود به همراه آورد. در نتیجه کم تحرکی و فقر حرکتی نارسایی هایی را موجب شده است که جنبه های مختلف جسمی، روانی و اجتماعی را تحت تأثیر قرار داده است. برون رفت از وضع موجود، نیازمند ابزارهای درخور و شایسته ای از جمله فعالیت های ورزشی به عنوان یک ابزار چندبعدی با تأثیرات گسترده بهداشتی، اقتصادی، اجتماعی، کمک به اوقات فراغت سالم و ایجاد نشاط و شادابی است (۶).

تغییر و تحولات جهانی در مقوله های زندگی معاصر، تربیت بدنی و ورزش را از ضروریاتی ساخته که دوری از آن اجتناب ناپذیر به نظر می رسد. ورزش از فعالیت های فراغتی از نوع فعال است که نقشی تعیین کننده در حفظ سلامت جسمی و روحی انسان ها دارد. داشتن زندگی سالم مستلزم تحرک و فعالیت های ورزشی است. اطلاع افراد از تأثیرات مطلوب فعالیت های بدنی بر دستگاه های مختلف بدن موجب شده است گرایش به فعالیت های ورزشی افزایش یابد (۱۰).

برای تحلیل مشارکت ورزشی اقشار مختلف در هر جامعه، بررسی سه عامل ویژگی ها و عقاید، اهداف و انگیزه های افراد، محیط و رفتار فردی و گروهی ضروری است که از بین این سه عامل، شناخت انگیزه ها، از اجزای ضروری و پیش نیاز فعالیت های ورزشی و یکی از محورهای اساسی در توجیه رفتار افراد برای شرکت در فعالیت های مختلف است که میزان تلاش یا استقامت و تعهد فرد را در رسیدن به اهداف نشان می دهد (۷).

جوامع انسانی از لحاظ اقتصادی و اجتماعی به طبقات مختلف تقسیم بندی می شوند. هر کسی برحسب حرفه و برخی معیارهای اقتصادی و تحصیلی، به یک طبقه اجتماعی و اقتصادی خاص تعلق دارد. طبقات اجتماعی اقتصادی روی جنبه فعالیت های مختلف زندگی از جمله انتخاب رشته ورزشی و نرخ فعالیت های ورزشی تأثیر دارد (۶).

نتایج تحقیقات نشان داده است که افرادی که از وضعیت اقتصادی اجتماعی پایینی برخوردار هستند، رفتار و نگرش مطلوبی نسبت به مسائل مربوط به سلامتی ندارند (۱۸). رفتار و نگرش این افراد در دوران بزرگسالی نسبت به این مسائل متأثر از وضعیت اقتصادی اجتماعی دوران کودکی است. علاوه بر این، مطالعات نشان می دهد افرادی که در طبقات بالای اجتماعی اقتصادی قرار دارند، به طور عموم از اطلاعات دانش بیشتری برخوردارند و به همین دلیل تصمیم هایی که برای سبک زندگی خود می گیرند براساس آگاهی و دانش درخصوص مسائل سلامتی و تندرستی است اما افراد طبقات پایین اقتصادی و اجتماعی برای سلامتی و تندرستی اهمیت زیادی قائل نیستند (۱۵).

بررسی های انجام شده نشان می دهد تفاوت در بین برخی از شاخص های طبقات اقتصادی - اجتماعی بالا و پایین، تأثیر چشمگیری بر گرایش مردم به فعالیت های بدنی و رفتارهای ورزشی ایفا می کند که از جمله این شاخص ها می توان به سطح تحصیلات، وضعیت اقتصادی و تراکم خانواده اشاره نمود (۱). سطح تحصیلات بر انگیزه افراد جهت مشارکت در ورزش تأثیر می گذارد. افراد تحصیل کرده

دارای انگیزه های درونی قویتری نسبت به افراد دارای سطح تحصیلات پایین تر می باشند(۱). شرایط خانوادگی نیز از جمله عوامل تأثیرگذار بر گرایش فرد به سمت فعالیت های ورزشی و بدنی به حساب می آید. خانواده پرجمعیت کمتر به فعالیت های ورزشی می پردازند. هرچه بر تراکم خانواده افزوده شود، از میزان شرکت در فعالیت های ورزشی کاسته می شود(۶).

بررسی دیدگاه ها و انگیزه های مشارکت ورزشی مردم، به اندازه ای توسعه و تنوع یافته که گرین(۲۰۰۲) تاکنون ۱۰۰ عامل انگیزشی را در این زمینه شناسایی کرده است. بررسی نتایج تحقیقات مختلف در ایران نشان می دهد که افراد با انگیزه های متفاوتی مانند کسب احساس نشاط، لذت و پیشگیری از بیماری و شادابی و لاغر شدن و حفظ سلامتی در فعالیت های ورزشی شرکت می کنند(۷). همچنین باید در نظر داشت که وجود افراد معلول و کم توان در جامعه قدمتی به بلندای پیدایش بشر دارد و معلولیت شانس برابر برای همه افراد جامعه است. اغلب فرد معلول را ناتوان می شمارند، حال آنکه معلولیت فرد، لزوماً او را ناتوان نمی کند. اما در اکثر جوامع و از آن جمله در ایران، افراد معلول را با دید منفی می نگرند و اغلب با آنان به عنوان افرادی فرودست رفتار می کنند. بنابراین مردم با برخورد منفی خود، نسبت به معلولان و نادیده گرفتن توانمندی های مثبت شان، آنان را ناتوان تر می کنند و افراد معلول نیز خود با پذیرفتن این نگرش گوشه گیر و ناتوان می شوند(۲).

تعداد جانبازان به دلیل حوادث و وقایع دوران انقلاب و بروز جنگ هشت ساله میان ایران و عراق از میزان قابل توجهی برخوردار است. این گروه با توجه به زمینه های اعتقادی و اختصاصات منحصر به فرد، بازوی توانمند جامعه محسوب می شوند و چنانچه کارکردهای مثبت و منفی این اوقات برای اقشار جانباز و معلول به خوبی معین شود، زمینه های لازم برای برنامه ریزی و بهره وری نحوه مشارکت در فعالیت های ورزشی آنان به منظور دستیابی به الگوی مناسب، از جمله موارد مهم در جامعه اسلامی ما محسوب می شود(۸).

مسأله عدم تحرک در افراد جانباز و معلول با توجه به مشکلات جسمی موجود در پیکره وجودی و مشکلات ناشی از محیط و جامعه به گونه دیگر قابل بررسی است. این افراد از یک طرف به دلیل معلولیت جسمی محدودیت حرکتی دارند و از طرف دیگر، نوع معلولیت، آنان را از پرداختن به بعضی از فعالیت های ورزشی باز می دارد. بنابراین مقوله فعالیت های ورزشی برای افراد جانباز و معلول از دو جنبه درمانی که هدف آن تأمین سلامتی است و دیگری پیشگیری از مبتلا شدن به بیماریهای ثانویه حائز اهمیت است (۴).

البته باید به این نکته توجه داشت، هم افراد سالم و هم افراد معلول و جانباز به طبقه اجتماعی و اقتصادی خاصی تعلق دارند و این امر بر روی جنبه های مختلف زندگی آنان از جمله، میزان مشارکت در فعالیت های ورزشی تأثیر می گذارد با این وجود نتایج برخی از تحقیقات در این خصوص کاملاً متناقض

است، به گونه ای که کریستنسن^۱ و همکاران (۲۰۰۸) در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که بین وضعیت اقتصادی - اجتماعی با میزان فعالیت بدنی نوجوانان و کودکان رابطه معناداری وجود ندارد (۱۷). همچنین نتایج تحقیق بتینا و کریستس^۲ (۲۰۰۸) نشان داد که بین وضعیت اقتصادی - اجتماعی با میزان فعالیت بدنی دانش آموزان مقاطع دبیرستان و راهنمایی رابطه معناداری وجود ندارد (۱۲).

نتایج تحقیقات بوتردیهاژ^۳ و همکاران (۲۰۱۱) بیانگر آن می باشد که بین وضعیت اقتصادی - اجتماعی در سه سطح متوسط (بالا، متوسط و پایین) و میزان فعالیت بدنی جوانان و نوجوانان اروپایی رابطه معناداری وجود ندارد (۱۳). نتایج تحقیق آقا علی نژاد (۱۳۸۴) حاکی از آن می باشد که وضعیت اقتصادی - اجتماعی و خرده مقیاسهای آن از قبیل میزان درآمد، سطح تحصیلات و نوع مشاغل خانواده با توانایی های حرکتی دانش آموزان دوره ابتدایی رابطه معناداری ندارد (۳).

همچنین در تحقیقات دیگری نیز نتایجی، عکس نتایج تحقیقات اشاره شده به دست آمده است به گونه ای که، دالمن و لیوایز^۴ (۲۰۱۰) در تحقیق خود بیان کردند که، محیط خانواده و پایگاه اقتصادی - اجتماعی خانواده بر نگرش های روانی به سوی ورزشهای گوناگون و توانایی های بدنی افراد تأثیر می گذارد (۱۴). وندن دریش^۵ و همکاران (۲۰۱۲) در تحقیق خود، وضعیت اجتماعی - اقتصادی را به طور مثبت و معناداری با مشارکت ورزشی و عضویت در باشگاههای ورزشی برای هر دو جنس مرد و زن وابسته دانستند (۲۰).

نتایج تحقیقات سبیرا^۶ و همکاران (۲۰۱۳) حاکی از آن می باشد که افراد با وضعیت اجتماعی - اقتصادی متوسط و بالا، نسبت به افراد با وضعیت اجتماعی - اقتصادی پایین، بیشتر در فعالیت های ورزشی شرکت می کنند (۱۹).

پورسلطانی (۱۳۸۲) در تحقیقی تحت عنوان رابطه بین فعالیتهای ورزشی و سلامت عمومی جانبازان و معلولین قطع عضو ورزشکار ایران، به این نتیجه رسید که بین سلامت عمومی جانبازان و معلولین قطع عضو ورزشکار رشته های ورزشی تیمی و انفرادی تفاوت وجود دارد و وضعیت سلامتی ورزشکاران رشته های انفرادی بهتر از ورزشکاران رشته های تیمی است (۴). رحمانی نیا و همکاران (۱۳۸۸) در تحقیقی با عنوان رابطه کم وزنی و اضافه وزن با آمادگی جسمانی و وضعیت اجتماعی - اقتصادی دانش آموزان، بیان کردند که آمادگی جسمانی دانش آموزانی که وضعیت اجتماعی - اقتصادی بهتری داشتند، بهتر بود (۵).

^۱. Kristensen

^۲. Bettina and Kereszte

^۳. Botrdeaudhuij

^۴. Dollman and Lewis

^۵. Vandendriessche

^۶. Seabra

رضوی و طاهری (۱۳۸۹) در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که ارتباط معناداری بین میزان مشارکت در ورزش همگانی با وضعیت اقتصادی- اجتماعی، تراکم خانواده، سطح تحصیلات و طبقه اقتصادی در بین شهروندان شهرهای استان مازندران وجود دارد(۶).

اسلامی و همکاران (۱۳۹۲) در تحقیق خود نشان دادند که بین وضعیت اقتصادی - اجتماعی با انگیزه مشارکت در ورزش های همگانی و تفریحی رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد و مؤلفه های طبقه اقتصادی، میزان درآمد و تحصیلات والدین مهمترین عوامل پیش بینی کننده انگیزه مشارکت ورزشی در بین شهروندان است(۱). نتایج تحقیق قدرت نما و همکاران (۱۳۹۲) حاکی از آن است که بین وضعیت اجتماعی- اقتصادی، درآمد، طبقه اقتصادی و تحصیلات پدر با فعالیت بدنی دانشجویان رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد و میزان درآمد خانواده و سطح تحصیلات پدر را قویترین پیش بینی کننده فعالیت بدنی دانشجویان بیان کردند(۱۱).

شیروانی و همکاران (۱۳۹۴) در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که بین وضعیت اجتماعی- اقتصادی با انگیزه مشارکت در فعالیت های ورزشی تنها در مؤلفه های میزان درآمد، طبقه اقتصادی و تحصیلات رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد درحالی که بین وضعیت مسکن با انگیزه مشارکت در فعالیت های ورزشی رابطه مستقیم و معناداری وجود ندارد(۹).

لذا با توجه به مطالب و تحقیقات بیان شده، ضرورت بررسی و در صورت لزوم، بازنگری الگوهای رایج مشارکت در فعالیت های ورزشی ضروری به نظر می رسد. اگرچه این بررسی برای کلیه اقشار و گروههای اجتماعی یک نیاز اساسی است، اما چگونگی مشارکت در فعالیت های ورزشی در میان جانبازان و معلولین از اهمیت بسیاری برخوردار است. بنابراین انجام پژوهشهای مختلف در این زمینه و دستیابی به اطلاعات دقیق تر می تواند چالشهای موجود را روشن ساخته و چارچوب مشخصی را در برنامه های راهبردی آینده ترسیم کند و لذا هدف این پژوهش تعیین رابطه بین وضعیت اجتماعی- اقتصادی با انگیزه مشارکت به فعالیت های ورزشی در بین جانبازان و معلولان استان همدان می باشد.

روش شناسی تحقیق

روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی و همچنین از نظر هدف کاربردی است و اطلاعات آن به صورت میدانی و از طریق پرسشنامه جمع آوری شده است. جامعه آماری تحقیق شامل کلیه افراد جانباز و معلول ورزشکار استان همدان است که بر اساس آماری که از اداره کل ورزش و جوانان استان همدان دریافت شد، شامل ۳۶۸ نفر می باشد. از بین این تعداد، ۱۸۰ نفر به صورت تصادفی به عنوان نمونه آماری تحقیق انتخاب شدند که پس از توزیع پرسشنامه ها در بین این افراد، ۱۶۰ پرسشنامه برگشتی قابل تجزیه و تحلیل بدست آمد. برای جمع آوری اطلاعات، جهت بررسی وضعیت اقتصادی - اجتماعی افراد، از پرسشنامه های وضعیت اقتصادی - اجتماعی قدرت نما(۱۳۹۲) که شامل چهار مؤلفه میزان درآمد، طبقه اقتصادی، وضعیت مسکن و تحصیلات است، استفاده شد و همچنین جهت بررسی

انگیزه مشارکت در فعالیت های ورزشی از پرسشنامه بین المللی هونگ یونگ لین (۲۰۱۰) که دارای چهار مؤلفه کسب سلامتی، کنترل وزن، نشاط و تعامل اجتماعی می باشد، استفاده شد (۱۶). هر دو پرسشنامه براساس طیف پنج ارزشی لیکرت از کاملاً موافقم (۵) تا کاملاً مخالفم (۱) ارزش گذاری شد. روایی صوری و محتوایی پرسشنامه ها توسط ۱۲ نفر از متخصصین ورزشی مورد تأیید قرار گرفت و همچنین با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ پایایی هر دو پرسشنامه به ترتیب $(\alpha = 0/83)$ و $(\alpha = 0/79)$ به دست آمد (۱). لازم به ذکر است که جهت جمع آوری اطلاعات ابتدا پرسشنامه های مربوطه به تعداد لازم تکثیر شده و سپس با مراجعه به هیئت های ورزشی جانبازان و معلولان استان در رشته های مختلف ورزشی و همچنین با مراجعه حضوری در تمرینات این هیئت ها ، پرسشنامه ها در بین ورزشکاران جانباز و معلول توزیع شده و پس از جمع آوری ، پرسشنامه ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. برای تجزیه و تحلیل آماری داده ها ، از آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد که برای تجزیه و تحلیل توصیفی داده ها از میانگین، انحراف استاندارد، فراوانی و درصد، و برای تجزیه و تحلیل استنباطی داده ها نیز از آزمونهای آماری ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه استفاده شد.

یافته های تحقیق

جدول شماره ۱- توزیع فراوانی مشارکت کنندگان پژوهش بر جنسیت ، سن ، تحصیلات ، وضعیت اشتغال و تاهل

متغیر	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۶۱/۲۵
	زن	۳۸/۷۵
سن	۲۰ تا ۳۰ سال	۴۱،۸۷۵
	۳۱ تا ۴۰ سال	۲۳،۷۵
	۴۱ تا ۵۰ سال	۲۱،۲۵
	۵۱ سال به بالا	۱۳،۱۲۵
سطح تحصیلات	پایین تر از دیپلم	۱۵
	دیپلم	۴۷،۵
	فوق دیپلم	۲۶،۲۵
	لیسانس	۱۱،۲۵
وضعیت اشتغال	شاغل	۴۱،۲۵
	غیر شاغل	۵۸،۷۵
تاهل	مجرد	۶۵
	متاهل	۳۵

براساس جدول شماره (۱)، ۶۱/۲۵ درصد افراد شرکت کننده در پژوهش را مردان تشکیل داده و قسمت بیشتر نمونه مورد بررسی، در دامنه سنی ۲۰ تا ۳۰ سال قرار دارند (۴۱،۸۷۵ درصد) و همچنین ۴۷،۵ درصد افراد (نزدیک به نیمی از نمونه آماری) دارای تحصیلات دیپلم و ۵۸،۷۵ درصد افراد غیر شاغل و ۶۵ درصد از افراد نمونه نیز مجرد هستند و همچنین با توجه به اینکه آمار دقیقی از درصد جانبازی این عزیزان ، توسط اداره ورزش و جوانان استان ارائه نشده ، درصد جانبازی در این تحقیق در نظر گرفته نشده است که جزء محدودیت های این تحقیق می باشد.

جدول ۲- بررسی رابطه بین متغیرهای پژوهش

متغیر						
۰،۰۴	-۰،۱۱	۰،۳۶	۰،۲۵	۰،۱۴	همبستگی	وضعیت اجتماعی
۰،۵۴	۰،۱۴	* ۰،۰۰۱	* ۰،۰۰۱	۰،۰۶	معنی داری	اقتصادی
-۰،۳۶	۰،۰۲	-۰،۰۱	۰،۱۷	-۰،۱۲	همبستگی	میزان درآمد
* ۰،۰۰۱	۰،۷۹	۰،۸۲	* ۰،۰۲	۰،۱۲	معنی داری	
-۰،۰۲	-۰،۳۰	-۰،۰۲	۰،۰۲	-۰،۱۰	همبستگی	طبقه اقتصادی
۰،۷۱	* ۰،۰۰۱	۰،۷۲	۰،۷۲	۰،۲۰	معنی داری	
۰،۰۷	-۰،۳۷	۰،۰۵	۰،۱۷	-۰،۰۲	همبستگی	وضعیت مسکن
۰،۳۴	* ۰،۰۰۱	۰،۴۶	* ۰،۰۳	۷۹	معنی داری	
۰،۳۸	۰،۲۰	۰،۴۱	۰،۲۴	۰،۳۸	همبستگی	تحصیلات
* ۰،۰۰۱	* ۰،۰۱	* ۰،۰۰۱	* ۰،۰۰۲	* ۰،۰۰۱	معنی داری	

جدول شماره(۲)، بررسی رابطه بین متغیرهای پژوهش را نشان می دهد که براساس آن، بین وضعیت اجتماعی- اقتصادی، مؤلفه های وضعیت میزان درآمد، طبقه اجتماعی و مسکن با انگیزه مشارکت در فعالیت های ورزشی رابطه معنادار وجود ندارد اما بین وضعیت تحصیلات و انگیزه مشارکت در فعالیت های ورزشی رابطه معنادار وجود دارد .

جدول ۳- نتیجه تحلیل رگرسیون چندگانه بین مؤلفه های وضعیت اجتماعی- اقتصادی و انگیزه مشارکت در فعالیت های

ورزشی

متغیر ملاک	متغیر پیش بین	B	Beta	t	P
انگیزه مشارکت درفعالیت های ورزشی	ضریب ثابت	۳,۴۲	-	۹,۸۷	۰,۰۰۱
	تحصیلات	۰,۲۶	۰,۴۴	۵,۲۱	۰,۰۰۱
	میزان درآمد	-۰,۰۳	۰,۰۵	-۰,۶۶	۰,۵۰
	طبقه اقتصادی	۰,۲۰	۰,۱۵	۱,۶۳	۰,۱۰
	وضعیت مسکن	-۰,۱۴	-۰,۰۲	-۰,۲۵	۰,۸۰

جدول شماره (۳)، نیز نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه را نشان می دهد که از بین چهار مؤلفه وضعیت اجتماعی - اقتصادی، تحصیلات ($\beta=۰/۴۴$) مهمترین عامل پیش بینی کننده انگیزه مشارکت در فعالیت های ورزشی جانبازان و معلولان است.

بحث و نتیجه گیری

در طی دهه های اخیر بالا رفتن آگاهی مردم نسبت به فواید ورزش در زندگی آنان باعث شده تا تعداد افراد شرکت کننده در ورزش هر روز بیشتر شود. ورزش با انگیزه های مختلفی از جمله کنترل وزن، نشاط و لذت و کسب سلامتی و تعامل اجتماعی و ... از سوی افراد انجام می شود و لذا از آنجایی که عدم تحرک در افراد باعث ایجاد مشکلات فراوانی در آنان می شود، باید تلاش کرد که افراد را با ایجاد انگیزه به ورزش، به انجام فعالیت های بدنی و تحرک وادار کرد.

اهداف تربیت بدنی و ورزش با تجارب و علایق افراد در ارتباط هستند و مقاصد برنامه ها را تعیین می کنند و با توجه به اهمیت و توسعه حیطه علم تربیت بدنی، اهداف آن محدود به رده های جمعیتی خاصی نمی باشد، بلکه به تمامی رده های جمعیتی گسترش یافته است و لذا جدای از افراد سالم جامعه، شناسایی عوامل تاثیرگذار برگرایش افراد جانباز و معلول، به فعالیت های ورزشی و تحرک نیاز به توجه بالایی دارد که باید به آن پرداخته شود. از جمله عوامل تاثیرگذار می توان به وضعیت اقتصادی - اجتماعی افراد اشاره کرد و همانطور که اشاره شد افراد برحسب برخی معیارهای اقتصادی، تحصیلی، ثروت شخصی و حرفه به طبقه های اجتماعی - اقتصادی مختلفی تقسیم می شوند که خود این طبقات اجتماعی - اقتصادی افراد بر جنبه های مختلف زندگی از جمله میزان مشارکت در فعالیت های ورزشی آنان تاثیرگذار است.

همچنین به نظر می‌رسد این قشر از جامعه (جانبازان و معلولان) به دلیل اینکه قسمتی از بدن خود را از دست داده یا دارای نواقصی در اندام خود هستند، بیشتر اهمیت سلامت خود را درک می‌کنند، بنابراین وضعیت اقتصادی - اجتماعی خود را عامل مهمتری برای شرکت در ورزش می‌دانند

هدف این تحقیق تعیین رابطه بین وضعیت اجتماعی - اقتصادی با انگیزه مشارکت به فعالیت های ورزشی جانبازان و معلولان استان همدان بود که نتایج تحقیق نشان داد، از بین مؤلفه های وضعیت اجتماعی - اقتصادی، تنها وضعیت تحصیلات با انگیزه مشارکت در فعالیت های ورزشی رابطه معناداری دارد و در بقیه مؤلفه ها (وضعیت درآمد، طبقه اجتماعی و مسکن) با انگیزه مشارکت در فعالیت های ورزشی رابطه معناداری وجود ندارد. به عبارت دیگر وضعیت تحصیلات، مهمترین عامل پیش بینی کننده انگیزه مشارکت افراد معلول و جانباز در فعالیت های ورزشی است. بنابراین می توان نتیجه گیری کرد که افراد معلول و جانباز با سطح تحصیلات بالاتر، به دلیل آگاهی بیشتر از فواید ورزش و فعالیت بدنی به طور منظم تری به ورزش و فعالیت های بدنی می پردازند.

نتایج تحقیق حاضر، با نتایج تحقیقات دالمن و لیوایز (۲۰۱۰)، وندن دریش و همکاران (۲۰۱۲)، سیرا و همکاران (۲۰۱۳)، رحمانی نیا و همکاران (۱۳۸۸)، رضوی و طاهری (۱۳۸۹)، قدرت نما و همکاران (۱۳۹۲)، اسلامی و همکاران (۱۳۹۲) و شیروانی و همکاران (۱۳۹۴) تنها در مؤلفه سطح تحصیلات همخوانی دارد ولی با نتایج تحقیقات کریستنسن و همکاران (۲۰۰۸)، بتینا و کریستس (۲۰۰۸)، بوتردیهاژ و همکاران (۲۰۱۱) و آقا علی نژاد (۱۳۸۴) که بین وضعیت اجتماعی - اقتصادی با فعالیت بدنی ارتباط معناداری را نشان ندادند، همخوانی ندارد که از دلایل عدم همخوانی می توان به این نکته اشاره کرد که تحقیق حاضر بر روی افراد معلول و جانباز انجام شده در حالی که چهار تحقیق مغایر بر روی نوجوانان و دانش آموزان صورت گرفته است.

همچنین لازم به ذکر است که دیگر مؤلفه های وضعیت اجتماعی - اقتصادی (وضعیت درآمد، طبقه اجتماعی و مسکن) نسبت به انگیزه مشارکت در فعالیت های ورزشی را نمی توان نادیده گرفت و آنها را دلیلی بر انگیزه مشارکت در فعالیت های ورزشی ندانست برای مثال در تحقیق اسلامی و همکاران (۱۳۹۲) که شهروندان شهرهای استان مازندران را بررسی کردند، به ترتیب طبقه اقتصادی، میزان درآمد و تحصیلات را پیش بینی کننده قوی برای مشارکت در فعالیت های ورزشی بیان کردند و این در حالی بوده که تحقیق مذکور در جامعه آماری شهروندان همه گروه های جامعه با وضعیت اجتماعی - اقتصادی و طبقه اجتماعی، میزان درآمدها و نگرش های مختلف انجام شده بوده در حالی که

تحقیق حاضر بر روی قشر جانباز و معلول صورت گرفته که در نتیجه ، وضعیت تحصیلات را مهمترین عامل پیش بینی کننده انگیزه مشارکت افراد معلول و جانباز در فعالیت های ورزشی دانسته است که شاید این یکی از دلایل نا همخوانی باشد.

همانطور که اشاره شد افراد جانباز و معلول بخشی از جامعه را تشکیل می دهند که عدم توجه به این قشر عواقب فرهنگی - اجتماعی به دنبال خواهد داشت که می توان با تشویق این افراد جهت شرکت در ورزش و فعالیت های بدنی، هم عواقب فرهنگی - اجتماعی آن را کاهش داد و هم فاصله اجتماعی این افراد را با افراد سالم در جامعه کمتر کرد تا این افراد نیز با توجه به معلولیت خود، فرصت های لازم برای ابراز توانایی ها و ویژگی های مثبت خود را داشته باشند.

همچنین باید به این نکته نیز توجه داشت که جهت تشویق افراد جانباز و معلول به ورزش ، باید امکانات ورزشی استاندارد و متناسب با ویژگی های این افراد نیز تهیه گردد تا این افراد هم بتوانند همانند افراد سالم جامعه، به راحتی از امکانات ورزشی استفاده نمایند. از آنجایی که اهمیت پرداختن به فعالیت های ورزشی، برای افراد تحصیل کرده روشن می باشد، این افراد به طور منظم به فعالیت جسمانی می پردازند در حالی که افراد با تحصیلات کم به دلیل عدم آگاهی نسبت به این موضوع، کمتر ورزش می کنند و لذا با توجه به نتیجه تحقیق که نشان داد ، وضعیت تحصیلات معلولان و جانبازان، مهمترین عامل انگیزه مشارکت در فعالیت های ورزشی می باشد می توان نتیجه گرفت، با افزایش و بالا بردن سطح آگاهی و اطلاعات این افراد در مورد فواید ورزش، می توان آنها را در گرایش به فعالیت های ورزشی بیشتر تشویق و یاری نمود.

بنابراین پیشنهاد می گردد جهت تشویق این عزیزان به ورزش، باید علاوه بر ساخت امکانات ورزشی متناسب با وضعیت و معلولیت این افراد، کلاس های آموزشی به جهت بالا بردن سطح آگاهی نسبت به آثار مثبت ورزش و همچنین هموار نمودن مسیر برای ادامه تحصیلات این افراد فراهم گردد، تا ضمن افزایش تحصیلات و آگاهی نسبت به فواید ورزش، گرایش بیشتری به فعالیت ورزشی پیدا نمایند و به صورت فعال به ورزش بپردازند.

منابع

- ۱- اسلامی، ایوب. محمودی، احمد. خبیری، محمد. نجفیان رضوی، سید مهدی. (۱۳۹۲). "نقش وضعیت اجتماعی - اقتصادی (SES) در انگیزه مشارکت شهروندان به ورزشهای همگانی - تفریحی"، مجله پژوهش های کاربردی در مدیریت ورزشی، ش ۳، ص: ۸۹-۱۰۴
- ۲- اشرفی، سعید. کاشف، سید محمد. سید عامری، میرحسن. (۱۳۹۲). "ارتباط بین عوامل بازدارنده فعالیت بدنی با مراحل تغییر رفتار ورزشی در جانبازان و معلولین شهر ارومیه". پژوهشهای کاربردی در مدیریت ورزشی، ش ۳، ص: ۱۱۵-۱۲۸.
- ۳- آقاعلی نژاد، حمید. رجبی، حمید. صدیق، رحمت الله. امیرزاده، فرزانه. (۱۳۸۴). "ارتباط میزان فعالیت بدنی، آمادگی جسمانی و ترکیب بدنی با وضعیت اقتصادی - اجتماعی دانش آموزان دختر ۱۷-۱۵ ساله تهران". نشریه علوم حرکتی و ورزش، ش ۶، ص: ۱-۱۴.
- ۴- پور سلطانی، حسین. (۱۳۸۲). "رابطه بین فعالیت های ورزشی و سلامت عمومی جانبازان قطع عضو ورزشکار ایرانی". نشریه علوم حرکتی ورزشی، ش ۲، ص: ۱-۱۶.
- ۵- رحمانی نیا، فرهاد. دانشمندی، حسن. تقی پور، امیر. (۱۳۸۸). "رابطه کم وزنی و اضافه وزن با آمادگی جسمانی و وضعیت اجتماعی - اقتصادی دانش آموزان". نشریه علوم زیستی ورزشی، ش ۳، ص: ۱۲۷-۱۴۴.
- ۶- رضوی، محمدحسین. اشکوه طاهری، رضا. (۱۳۸۹). "بررسی وضعیت اجتماعی - اقتصادی (SES) افراد شرکت کننده در فعالیت های ورزشی همگانی استان مازندران". نشریه مدیریت ورزشی، ش ۵، ص: ۲۱-۳۴.
- ۷- رمضان نژاد، رحیم. محبی، حمید. دمیرچی، ارسلان. (۱۳۸۸). "مقایسه دیدگاه ها و انگیزه دانشجویان ورزشکار ایرانی و غیر ایرانی درباره فعالیت های بدنی و ورزشی". مدیریت ورزشی، ش ۳، ص: ۱۶۷-۱۸۲.
- ۸- سیدعامری، میر حسین. قربانبردی، محمد آلق. (۱۳۹۱). "تبیین راهکارهای جذب و افزایش مشارکت شهروندان در برنامه های ورزشی همگانی و تفریحی". پژوهشهای مدیریت ورزشی و علوم حرکتی، سال دوم، ش ۴، ص: ۲۳-۳۴.

۹- شیروانی، طهماسب. کیانی، مجید. انصاری اردلی، زهرا. انصاری اردلی، رضا. (۱۳۹۴). " بررسی رابطه بین وضعیت اجتماعی - اقتصادی و انگیزه مشارکت به فعالیت های ورزشی در بین جانبازان و معلولان استان چهارمحال و بختیاری". رویکرد نوین در مدیریت ورزشی، دوره ۲، شماره ۳، ص: ۷۵-۸۵.

۱۰- ظهیری نیا، مصطفی. نیکخواه، هدایت الله. شفیعی، نسیمه. (۱۳۹۴). " بررسی تأثیر خانواده و رسانه های گروهی بر مشارکت دانشجویان دختر در فعالیت های ورزشی". فصلنامه مشارکت و توسعه اجتماعی، ش ۱، ص: ۴۱-۶۱.

۱۱- قدرت نما، اکبر. حیدری نژاد، صدیقه. داوودی، ایران. (۱۳۹۲). "رابطه وضعیت اقتصادی - اجتماعی با میزان فعالیت بدنی دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز". نشریه مدیریت ورزشی، ش ۱۶، ص: ۵-۲۰.

12. Bettina, F. Noemi Kereszte, P. (2008). Sociodemographic and socio – economic variations in leisure time physical activity in a sample of Hungarian youth. *Journal of Public Health* :53, 306-310.
13. Botrdeaudhuij, C. Simon, F. De Meester, F. Van Lenthe, H. Spittaels, N. Lien, F. Mercken, L. Moore, L. (2011). Are physical activity interventions equally effective in adolescents of low and high socio – economic status (SES): results from the European teenage project. *Journal of Health Education Research* :26(1), 119-130.
14. Dollman, J. Lewis, R. (2010). The impact of socioeconomic position on sport participation among South Australian youth. *Journal of Science and Medicine in Sport* :1, 318-322.
15. Julie V. Brown and Nina L. Rusinova. (2007). Socioeconomic status and health related institutions and cultures in the former soviet sphere. University at the conference on health, institutions and cultures in the former soviet sphere. University of Texas – Austin
16. Hung-Yung, L. (2010). The study of exercise participation motivation and the relationship among service quality, customer satisfaction, and customer loyalty at selected fitness health clubs in Taipei city, Taiwan. ProQuest, UMI Dissertation Publishing, United State of America, Michigan: 82- 99.
17. Kristensen, P. L. Korsholm, L. Moller, N. C. Wedderkopp, N. Andersen, L. B. Froberg, K. (2008). Sources of variation in habitual

- physical activity of children and adolescents the European youth heart study. *Journal of Medicine and Science in Sports* :18(3), 298-308.
18. Marmot, Michael. (2004). *The status syndrome: how social standing affects our health and longevity*. New York: Henry Holt and Co.
19. Seabra, A. Mendonc, D. Maia, J. Welk, G. Brustad, R. Fonseca, A. M. Seabra, A. F. (2013). Gender, weight status and socioeconomic differences in psychosocial correlates of physical activity in schoolchildren. *Journal of Science and Medicine in Sport* :16, 320–326.
20. Vandendriessche, J. B. Vandorpe, B. F. Vaeyens, R. Malina, R. M. Lefevre, J. Lenoir, M. Philippaerts, R. M. (2012). Variation in sport participation, fitness and motor coordination with socioeconomic status among Flemish children. *Pediatric Exercise Science* :24, 113-12.

.....